

змогла досягти значного успіху в рейтингу GCI (85 позиція проти 79 у 2015 р.) [3]. Значне покращення України у рейтингу EPI ймовірно пояснюється підписанням угоди про асоціацію з ЄС, що зобов'язало до часткового прийняття європейського екологічного законодавства та тимчасова окупація екологічно забрудненого Донбасу.

Отже, включення екологічної політики у державні стратегії набуває все масштабнішого впровадження. Найрозвинутіші та найконкурентоспроможніші держави проводять ефективнішу політику навколишнього середовища. Країни, що розвиваються, забезпечують першочергово конкурентні переваги, а вдосконалення екологічної стратегії відбувається повільнішими темпами. Україна навпаки, здійснила ривок у рейтингу EPI, однак це суттєво не вплинуло на її позиції у GCI.

Список використаних джерел

1. The United Nations. The future we want [Електронний ресурс] / The United Nations. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/66/288&Lang=E.

2. Yale University. Global metrics for the environment [Електронний ресурс] / Yale University. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://epi.yale.edu/sites/default/files/2016EPI_Full_Report_opt.pdf.

3. World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2016–2017 [Електронний ресурс] / World Economic Forum. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/The-GlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf.

Бицюра Ю.В.

к.е.н., доцент,

Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, м. Київ

УКРАЇНА У МІЖНАРОДНИХ КООРДИНАТАХ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Розвинуті країни за індексом людського капіталу (*англ. Human Capital Index*) у 2016 р. займали високі місця у загальносвітовому рейтингу. Так, до десятки країн з найвищим рівнем цього показника увійшли: Фінляндія, Норвегія, Швейцарія, Японія, Швеція, Нова Зе-

ландія, Данія, Нідерланди, Канада, Бельгія [1, с. 4]. Високий рівень соціально-економічного розвитку цих країн забезпечується завдяки активному інвестуванню у розвиток людського капіталу та впровадженню інформаційно-інтелектуальних технологій.

Україна за індексом людського капіталу на рівні 78,42 займала порівняно високе 26 місце серед 130 країн [1, с. 4], піднявшись на 5 позицій порівняно з попереднім роком. За цим показником наша країна обігнала навіть Латвію, Російську Федерацію, Польщу, Угорщину, Італію, Грецію, Іспанію та ін. Незважаючи на це, однією з головних проблем економіки України є низький техніко-технологічний рівень виробництва.

Людський капітал (*англ. Human Capital*) характеризує сукупність сформованих і розвинутих унаслідок інвестицій продуктивних здібностей, особистих рис і мотивацій індивідів, що перебувають у їхній власності, використовуються в економічній діяльності, сприяють зростанню продуктивності праці і завдяки цьому впливають на зростання доходів свого власника та національного доходу [2]. Людський капітал є головним фактором формування інноваційної економіки і постіндустріального суспільства.

Сучасна епоха пов'язана з глибокими змінами місця та ролі людини в економіці і суспільстві. Якщо традиційні фактори виробництва примножували фізичні сили людини, то інформація і знання реалізують і примножують її розумовий потенціал, що виявилось в інтелектуалізації виробництва і праці. Людина, що була лише робочою силою, фактором виробництва, економічною людиною, життя якої визначалося матеріальними потребами й інтересами, нині дедалі більше стає людиною творчою, головним критерієм розвитку економіки і суспільства [3, с. 10].

Для визначення місця України у міжнародних координатах розвитку людського капіталу проаналізуємо її рейтинг за Індексом людського капіталу. При його розрахунку враховуються складові, які, зокрема характеризують рівень освіти в країні, професійної підготовки, тривалості життя, працевлаштування і зайнятості.

Згідно з результатами дослідження за 2016 р., в Україні кількість населення працездатного віку скоротилася до 30,9 млн. осіб, частка зайнятих складала 60,3 %, рівень безробіття – 7,2 %, середній вік населення – 40 років, рівень витрат на освіту – 6,7 % ВВП [1]. Дослідження надає оцінку розвитку людського капіталу за п'ятьма віко-

вими групами (до 15 років; від 15 до 24; від 25 до 54; від 55 до 64; 65 і більше років) та дозволяє визначити сильні і слабкі сторони в кожній з них. Рейтингові позиції України за різними віковими групами різняться.

Як і у 2015 р., першість у всіх вікових групах Україна отримала за рівнем початкової освіти, яку здобувають 100 % населення. У той же час, Україна значно відстає за складовими, що характеризують реалізацію людського капіталу та очікуваною тривалістю здорового життя.

Відповідно до даних дослідження, в українців після 65 років здорове, активне і продуктивне життя відсутнє. Здорове життя в Україні – коли людина здатна працювати фізично і розумово – продовжується 63 роки (у Фінляндії – 71, США – 69, Китаї – 68, Росії – 61).

За кількома параметрами у вищезазначених вікових групах Україна має високі показники у рейтингу. Сильні позиції нашої країни пов'язані з освітнім напрямом: 100 % населення України здобуває початкову освіту (1 місце), рівень здобуття середньої освіти (9 місце), рівень охоплення вищою освітою (9 місце). Крім цього, в Україні відповідність між кваліфікаційними вимогами робочих місць, які займають працівники, та кваліфікацією цих працівників становить 91,4 % (4 місце).

У той же час, Україна значно відстає за важливими якісними складовими, що характеризують реалізацію людського капіталу: якість початкової школи (40 місце), якість системи освіти (49 місце), рівень грамотності молоді (37 місце), рівень безробіття серед молоді (97 місце), рівень безробіття осіб у віці 25–54 роки (69 місце). Крім цього, рівень інвестування компаній у навчання і розвиток своїх співробітників досить слабкий, про що свідчить 68 позиція рейтингу.

У 2013 р. Україна за показниками якості системи охорони здоров'я посіла 94 місце серед 122 країн. Дуже низькі показники України по можливості залучати і розвивати талановиті кадри. Приміром, щодо залучення талановитих фахівців до країни Україна залишилася аж на 110 місці, а по можливості зберегти і розвинути таланти – на 117 [4, с. 508]. Людський ресурс – це найбільша цінність і найперспективніша складова для нашого розвитку. Разом з тим, відсутність економічних стимулів і державної політики призводять до втрати країною талановитих людей.

Оскільки сучасна економіка постіндустріального суспільства стає ще більше заснована на знаннях, інформації та людському капіталі, подальше впровадження нових технологій повинне бути підкріплене розвитком системи освіти впродовж життя та системи охорони здоров'я.

Список використаних джерел

1. Human Capital Report 2016 / World economic forum. – Geneva, 2016. – 39 р.
2. *Гришнова О. А.* Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О. А. Гришнова. – К. : «Знання», КОО, 2001. – 180 с.
3. *Чухно А.А.* Економічна теорія: [у 2-х т.] / А.А. Чухно. – К.: ДННУ АФУ, 2010. – Т. 1. – 512 с.
4. Human Capital Report / World economic forum. – Geneva, 2013. – 540 р.

Бортнікова Л.П.

к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРИРОДА МАЛОГО КВАЗІ-ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Держава в усіх розвинутих країнах світу прагне допомагати малому бізнесу у розвитку, оскільки він не тільки швидко створює додаткові робочі місця та робить суттєвий внесок у валовий внутрішній продукт, але й персоніфікує підприємництво як ознаку ринкової економіки, бере участь у відтворенні середнього прошарку суспільства а таким чином сприяє його стабільності. Як правило, малий бізнес починається з незначних особистих заощаджень домогосподарств, тому в умовах зниження норми заощадження погіршуються стартові умови для започаткування бізнесу. Це призводить до того, що більшість малих підприємств зосереджуються на видах діяльності, які потребують відносно менше капіталу, а рівень обороту коштів дуже високій.

Розмежування суб'єктів малого бізнесу від середніх і великих підприємств представляє складне завдання на практиці, оскільки критеріями (цензом) для його відокремлення є обсяги операцій (розмір виручки від реалізації продукції), активів та чисельності пе-